

Els assaigs de segells republicans per a l'Andorra de 1938

Gerhard Lang-Valchs

Historiador, teòleg i professor jubilat, doctor per la Universitat de Sarre (Saarbrücken, Alemanya)
langvalchs@hotmail.es

Resum

Els assaigs de segells republicans per a l'Andorra de 1938

Anàlisi d'un projecte filatèlic del govern republicà espanyol, no és tracta ni d'un projecte comercial ni d'un de privat. La guerra espanyola l'estronca. Amb alguna modificació, l'edita l'any 1949 el govern nacional espanyol.

Resumen

Los ensayos de sellos republicanos para la Andorra de 1938

Análisis de un proyecto filatélico del gobierno republicano español, no es un proyecto comercial o privado. La guerra española acaba con la iniciativa. Las características filatélicas, con alguna modificación, se editan el año 1949 por el gobierno nacional español.

Résumé

Les essais de timbres républicains pour l'Andorre de 1938

Il s'agit de l'analyse d'un projet de philatélie du gouvernement républicain espagnol, ce n'est ni un projet commercial ni privée. La guerre espagnole va estomper ce projet. Les caractéristiques philatéliques de ce projet, avec certaines modifications, apparaîtra en 1949 conçu par le gouvernement espagnol.

Abstract

Essays of Republican stamps for Andorra in 1938

An analysis of a philatelic project of the Republican Spanish government for Andorra, which is neither commercial nor a private enterprise. The Spanish Civil War ended it. The philatelic proposals were edited in year 1949, with some modifications, by the Spanish "national" government.

n el darrer número de la revista *Publicidad Filatélica* del 1949 es publica, per primera vegada -fins aleshores, la filatèlia en desconeixia l'existència-, les fotografies d'uns segells

espanyols per a Andorra.¹ En l'article, però, l'autor² només hi diu vulgaritats. Més de 20 anys més tard, la revista filatèlica francesa *Philandorre* en fa una segona menció i atribueix la creació d'aquests segells al senyor Josep Majó Tocabens -autor de l'article anteriorment esmentat. La revista suggereix que el Sr. Tocabens havia publicat l'article com a part d'una operació comercial merament especulativa.³ Com es va poder comprovar més endavant, però, això no fou així. Així doncs, quin fou l'origen d'aquesta sèrie d'assaigs de 14 valors i 14 temes diferents? Per què aquesta emissió no es va posar a la venda?

Des del 1928 existia una administració postal espanyola a Andorra. L'any següent va aparèixer la primera sèrie pròpia amb temàtica andorrana. Com que sis anys més tard la sèrie ja s'estava esgotant, es va reeditar amb 17 valors amb colors diferents a l'anterior. Durant la Guerra Civil Espanyola, atès que el sud d'Andorra era limítrof amb la part republicana, pel que fa al tema postal Andorra va continuar depenent de Madrid, posteriorment de València i, finalment, de Barcelona. Els nombrosos refugiats que van passar per les Valls fou un dels motius pels quals alguns valors de la nova sèrie es van esgotar o van escassejar ben aviat; cosa que va originar els anomenats franqueigs mixtos. El 1938 ja havia arribat l'hora de publicar una nova sèrie de segells per a Andorra.

L'estiu del 1938 la Direcció General de Correus de Barcelona va

1. *Publicidad Filatélica* (oct. - des. 1949), núm. 17, p. 16.

2. El conegut filatèlic i comerciant barceloní Josep Majó Tocabens.

3. ROMO, C.; i LAPLACE, Y. "Article sense títol", *Philandorre* (des. 1982), núm. 12, p. 7-8.

Segells republicans del servei de correus espanyol de 1938

decidir substituir, per raons polítiques, diversos treballadors de Correus d'Andorra. Gairebé tots s'hi van oposar, només un dels nous treballadors va poder ocupar el seu nou càrrec. El descontentament que va provocar el relleu fallit dels funcionaris per part dels inspectors espanyols que l'havien de dur a terme va retardar, i fins i tot cancel·lar, algunes mesures de reforma que Barcelona ja havia plantejat per al correu d'Andorra.⁴ Una d'aquestes mesures potser fou l'emissió de la nova sèrie de segells andorrans. La preparació d'aquesta nova sèrie de segells, "alusivos todos ellos a motivos auténticamente andorranos como paisajes y aspectos distintos de aquellos Valles", ja es trobava en una fase molt avançada perquè els primers assaigs ja estaven fets.⁵ Tant si es va retardar com no arran de la proposta fallida dels inspectors, la fugida del govern republicà a França i la caiguda de Barcelona el gener del 1939 van impedir a l'administració postal imprimir aquests segells, lliurar-los i posar-los en circulació.

4. ARCHIVO DEL MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES [AMAE], R 1783, exp. 29, p. 89-90.
 5. *Ibidem*, *Información sobre una emisión de sellos...*, p. 15-13 del 8 d'octubre del 1938 [signat el 7 d'octubre]; AMAE, RE 103, carp. 1, pl. 1-2. Informe del 7 d'octubre del 1938 enviat al director general de Correus.
 6. Des que el 1887 la Vegueria Francesa d'Andorra es va traslladar a Prades, aquesta utilitzava, en

Hi ha un altre episodi -més polític i ideològic que filatèlic- que es relaciona documentalment amb el que ja s'ha dit i esclareix, de passada, l'origen real d'aquesta sèrie que alguns especialistes en filatèlia van arribar a considerar d'iniciativa privada. El 1936 l'administració postal francesa va emetre una nova sèrie de segells per al seu correu a Andorra, tots ells amb la mateixa temàtica: l'escut d'armes andorrà. L'informe del delegat de la Delegació del Govern de la República per a Andorra de finals de setembre del 1938 esmenta que la representació de l'escut era diferent de l'habitual: els quarts de l'esquerra s'havien modificat. Tradicionalment en el quart esquerre superior hi havia el bàcul i la mitra episcopals; i a l'inferior, les barres de Catalunya. La nova representació de l'escut de l'administració postal francesa va eliminar la referència a Catalunya, i la mitra i el bàcul es van repartir els quarts de l'esquerra.⁶

Un membre de l'*Agencia Filatélica Oficial* (AFO), un òrgan consultiu de l'administració postal, responsable de la comercialització dels segells republicans, s'havia adonat d'aquest canvi mentre cercava temes típics per a una nova sèrie de segells andorrans que s'estava preparant.⁷ Després de ser-ne informat, el delegat Josep Maria Imbert va documentar aquests canvis en un informe que va enviar al ministre espanyol d'Exteriors.⁸ Segons ell, es tractava d'un canvi intencionat dels francesos que pretenia

El 1936 l'administració postal francesa va emetre una nova sèrie de segells pel seu correu a Andorra, tots ells amb la mateixa temàtica: l'escut d'armes andorrà, però modificat. En adonar-se'n, l'administració postal espanyola va incloure un segell amb la imatge correcta de l'escut andorrà.

el seu paper oficial, l'escut d'armes tal com es representa a l'esmentada sèrie de segells del 1936.
 7. AMAE, R 1783, exp. 29, p. 13-15 (*Información...*) del 8 d'octubre del 1938. Va acompanyar la carta al ministre d'Estat del 13 d'octubre del 1938.
 8. De l'informe es conclou que Imbert no era filatèlic i que el descobriment de la "falsificació" no era mèrit propi.

► Segell afegit a la sèrie del servei de correus espanyol de 1938

subratllar i demostrar públicament la inexistència dels drets cosibirans espanyols sobre Andorra i dins d'Andorra.

En aquest context, el representant del director general de Correus a l'AFO torna a confirmar l'aprovació de la nova sèrie de segells

republicans per a Andorra.⁹ A més, el representant comenta que havia proposat a l'AFO incloure en la nova sèrie un altre segell que justament versaria sobre la imatge correcta del polèmic escut andorrà. Com podem comprovar en les fotos de la sèrie, finalment aquest segell fou inclòs al projecte.

De l'informe i de com se'n descriu la sèrie plantejada es conclou que els assaigs "presentats" el 1949 formen part de la sèrie completa que es presenta aquí i que corresponen, efectivament, als segells republicans -potser fins i tot impresos, però mai emesos- del 1938/39. Aquesta sèrie ni era el producte de cap iniciativa privada -com afirmaven alguns experts filatèlics- ni datava del 1940. A més, des del darrer article ara fa més de 30 anys han aparegut tan pocs exemplars d'aquests assaigs -no oferts precisament pel seu presumpte autor- que es pot concloure que la tesi comercial no té fonament.

9. AMAE, RE 133. Carta del representant del director general de Correus al seu superior del 7 d'octubre del 1938.